

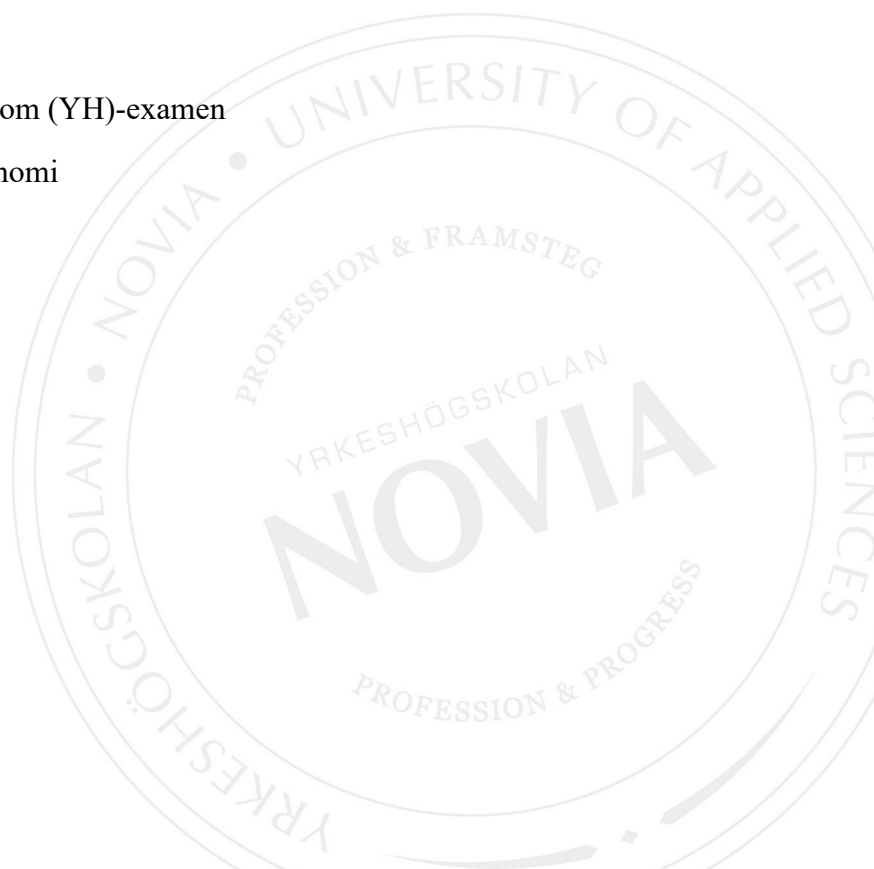
Handbok för dödsboets delägare

Henri Innanen

Examensarbete för Tradenom (YH)-examen

Utbildningen Företagsekonomi

Vasa 2021

EXAMENSARBETE

Författare: Henri Innanen

Utbildning och ort: Företagsekonomi, Vasa

Inriktning: Justitieförvaltning

Handledare: Mayvor Höglund

Titel: Handbok för dödsboets delägare

Datum: 16.4.2021

Sidantal: 38

Bilagor: 0

Abstrakt

Att mista en närstående släkting är alltid en tung och sorgsen process för individer. Men oberoende av sorgen ska anhöriga arrangera den avlidnes ärenden som kommer efter hens död. För att sköta dödsboets ärenden, vore det till alla parter fördel att bekanta sig grundligt med dödsboets process och vad detta innebär för delägarna i boet. Det är ytterst viktigt att någon av den avlidnes anhöriga omhändertar boet till sin skötsel för att undvika möjliga sanktioner som kan förekomma vid försummelse av boets ärenden.

När en person dör, bildas ett dödsbo till följd av hens bortgång. Förvaltningen och skötseln av boet tillhör dödsboets delägare. Syftet med denna avhandling är en lättförstådd handbok där man beaktar de uppgifter, skyldigheter och rättigheter som en delägare i dödsboet har. Handboken behandlar de aspekter som varje delägare för ett dödsbo torde beakta, dvs. ärenden efter boets uppkomst fram till arvsbeskattningen. Under arbetet fördjupas det inte desto mera i något specifikt område istället genomgås processen generellt.

Avhandlingen bygger på litteratur relaterad till familje- och arvsrätten samt den finska lagstiftningen. Den lag som står för grund till avhandlingen och styr detta är ärvdabalken men även lagen om skatt på arv och gåva samt konkurslagen förekommer mer eller mindre under arbetes förlopp.

Språk: svenska

Nyckelord: dödsbo, arvinge, bouppteckning, testamente, arvsskifte

BACHELOR'S THESIS

Author: Henri Innanen

Degree Programme: Buisness Administration

Specialization: Judicial Administration

Supervisor(s): Mayvor Höglund

Title: Manual for the estate's co-owner

Date: 16.4.2021

Number of pages: 38

Appendices: 0

Abstract

Losing a relative is always a heavy and sorrowful process for individuals. But regardless grief that may occur, relatives shall arrange the deceased's cases which will occur after the death. In order to manage the estate's affairs, it would be to the benefit of all parties to become thoroughly acquainted with the process of the estate and what this means for the co-owners of the estate. It is extremely important that someone of the deceased's relatives takes care of the estates tasks to in order to avoid possible sanctions that may occur in the event of neglect of the estate's cases.

When a person dies, an estate is formed as a result of the demise of he or she. The management of the estate belongs to the estate's co-owners. The purpose of this thesis is an easy-to-understand manual taking into account the duties, obligations and rights of a co-owner of the estate. The manual deals with the aspects that each co-owner of an estate should take into their consideration, i.e., cases following the emergence of the estate until inheritance taxation. The work focuses on the process in general.

The thesis is based on literature related to family and inheritance law as well as the Finnish law. The law that stands for the basis of the thesis and governs it, is the inheritance law, together with the law on gift tax and the Bankruptcy Act.

Language: swedish Key words: death, inheritor, estate inventory, testament, estate distribution

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte	1
1.2	Metod	2
1.3	Problemområde.....	2
1.4	Avgränsning	2
1.5	Disposition	2
2	Dödsboets delägare.....	4
2.1	Arvingarna	4
2.2	Bröstarvingar.....	4
2.3	Erkänt barn som bröstarvinge	5
2.4	Fastställandet av faderskap.....	6
2.5	Adoptivbarn	6
2.6	Makens arvsrätt.....	6
2.7	Makens rätt att besitta kvarlåtenskap	7
2.8	Andra kategorin.....	7
2.9	Tredje kategorin	8
2.10	Statens rätt till arv	9
2.11	Testamentstagare	9
3	Allmänt om testamente.....	10
3.1	Testamentets formkrav.....	10
3.2	Nödtestamente.....	11
3.3	Testamenttyperna	12
3.4	Delgivandet av testamente	13
3.5	Klander av testamente.....	14
3.6	Laglott.....	15
3.7	Laglottens erläggning i pengar.....	15
3.8	Rätten att göra arvinge arvlös	16
4	Boutredningen	17
4.1	Omhändertagningen av dödsboet.....	18
4.2	Gemensamma förvaltningsprincipen.....	18
4.3	Boutredningsmannen	19
5	Bouppteckningen.....	21
5.1	Dokumentet inför bouppteckningen	22
5.2	Bouppteckningens innehåll	23
6	Dödsboets bankärenden före bouppteckningen.....	26
6.1	Dödsboets bankärenden efter bouppteckningen.....	27

7	Dödsboets skulder.....	28
7.1	Överskuldsatt dödsbo	28
8	Arvskifte.....	30
9	Dödsboets beskattning.....	32
10	Arvskatt.....	33
11	Slutdiskussion	36
12	Källförteckning.....	38

1 Inledning

Vid en persons död bildas i hans ställe ett dödsbo. Dödsboet varar i kraft fram tills hela boets egendom blivit tilldelad i arvsskiftet. Dödsboet är således en helhet ur den avlidnes totala egendom medräknat skulderna och tillgångarna. Till dödsboet anses höra den avlidnes bröstarvingar, änka, och möjliga universella testamentstagare. Tillsammans förvaltar dessa dödsboets uppgifter med skyldigheterna och rättigheterna som tillfaller dem.

Vem är då bröstarvingar? Vad är ett universellt testamente och vem kan beviljas ett sådant? När ska bouppteckningen förrättas och vem har skyldigheten att verkställa det? Hur bestäms arvskatten då? Dessa är frågor som varje delägare i ett dödsbo kommer att stöta på, som jag i denna avhandling sökt svaren till en kompakt handbok.

I förvaltningen av dödsboet finns det många olika aspekter som bör beaktas. Ett lagenligt och rätt skött dödsbo besparar också besvär och harm för anhöriga som hör till boet. Därför är det ytterst viktigt att anhöriga oberoende av omständigheterna skulle ta sig tid att bekanta sig med processen, före man börjar sköta de faktiska uppgifterna, som har med dödsboet att göra. Det är även vanligt att anhöriga som hör till dödsboet sinsemellan grälar om egendomen och andra frågor som har med boet att göra. Ett misskött dödsbo riskerar även till att tvisterna mellan anhöriga eskalerar ytterligare i en sämre riktning. Därför vore det till var och ens fördel att ha en allmän uppfattning hur dödsboets uppgifter ska skötas och förvaltas.

Valet av att skriva om dödsboet och dess process blev aktuellt när jag började jobba i banken inom kundbetjäning 2020. Då insåg jag den snäva kompetensen och information hos kunder som ringde in. Framst gällde det givetvis bankärenden och vilka slags intyg som bör lämnas in för att kunna bl.a. lösa in aktier, betala dödsboets räkningar och avsluta konton. Men för övrigt var även den allmänna processen om dödsboet och vem får sköta vad, okänd. Därför beslöt jag att skriva om ämnet för att vässa min egen kunskap men även kunna bidra nytta för allmänheten i form av en handbok.

1.1 Syfte

Syftet med avhandlingen är att sammanställa alla de saker som bör iakttas när det kommer till dödsboet och dess förvaltning. Ofta är en nära persons bortgång något som man inte vill tänka på eller speciellt förbereda sig inför. Men ändå ska vissa ärenden skötas som man är

obligerad till enligt lag. Därför har jag byggt upp en handbok med de allra väsentligaste delarna i processen, för en delägare i dödsboet.

1.2 Metod

Metoden för att undersöka och ge svar på problemområdet kommer att utgå ifrån en kvalitativ undersökning i form av metodisk litteraturstudie av lagar och juridisk litteratur av sakkunniga inom området. Under arbetet kommer även litteratur utgiven av myndigheterna att användas samt sekundära källor som bankers hemsidor.

1.3 Problemområde

Som konstaterat i arbetets inledning är ämnet väldigt okänt för de flesta individer när det gäller skötseln av ett dödsbo. Detta kan i och för sig läsas vid ärvdabalkens stadganden, men problematiken som uppkommer är språkets svårförståelighet och gammalmodighet. Olika inlämningsdagar kan komma som en överraskning för vissa personer bl.a. bouppteckningens förrättning. Hur och varifrån kan man få de behövliga dokumenten för skötseln av dödsboet är en annan vanlig fråga som återkommer mellan varven. När man anskaffat de behövliga dokumenten inför dödsboets skötsel kommer frågorna, vart ska man därefter vända sig till? Vem kan förrätta bouppteckningen? Hur bestäms arvskatten då? Dessa frågor kommer att besvaras under arbetet.

1.4 Avgränsning

Under arbetet bekantar vi oss enbart med de bestämmelser som föreskrivs i den finländska lagstiftningen. Vi jämför således inte hur exempelvis arvsbeskattningen skiljer sig mellan de nordiska länderna. Arbetet behandlar enbart de göromål som är aktuella vid alla dödsbon före dess uppkomst, under bouppteckningen, bouppteckningen och vid arvsskiftet. Även dödsboets beskattning och arvsbeskattningen kommer att kort behandlas.

1.5 Disposition

Arbetet inleds med vem som överlag är delägare för ett dödsbo och vem som är de berättigade arvingarna. Därefter bekantar vi oss närmare med hur själva arvet kommer att fördelas mellan delägarna, kan någon av dessa uteslutas, hur kan ett testamente uppgöras och till vems fördel kan man göra detta. I det tredje kapitlet behandlas även hur ett testamente upphör.

Den övergripande delen behandlar själva dödsboet, dess utredning och förvaltning. I kapitel fem genomgås hur och när ska bouppteckningen förrättas. Det sjätte kapitlet tar upp dödsboets bankärenden och vem som har rätten att sköta dem. I åttonde kapitlet genomgås förutsättningarna för att skiftet ska kunna äga rum.

I arbetets slutdel överblickas dödsboets beskattning samt beskattningen av dödsboets arvingar och när den beskattade andelen ska vara inbetalad till skatteverket.

2 Dödsboets delägare

När en människa dör bildas det till följd av detta ett dödsbo. Dödsbo begreppet innefattar den avlidnes tillgångar och skulder i sin helhet. Dödsboets delägare är lagliga arvingar dvs. barn eller deras avkomlingar, änking eller änka om makarna hade giftorätt i varandras egendom samt universella testamentstagare. Testamentmottagare innebär personer som den avlidne har testamenterat hela eller delar av sin egendom till. Dessa delägare i boet är tillsammans skyldiga att sköta och förvalta arvet, med andra ord den avlidnes skulder och tillgångar i sin helhet som hen lämnade efter sig.

2.1 Arvingarna

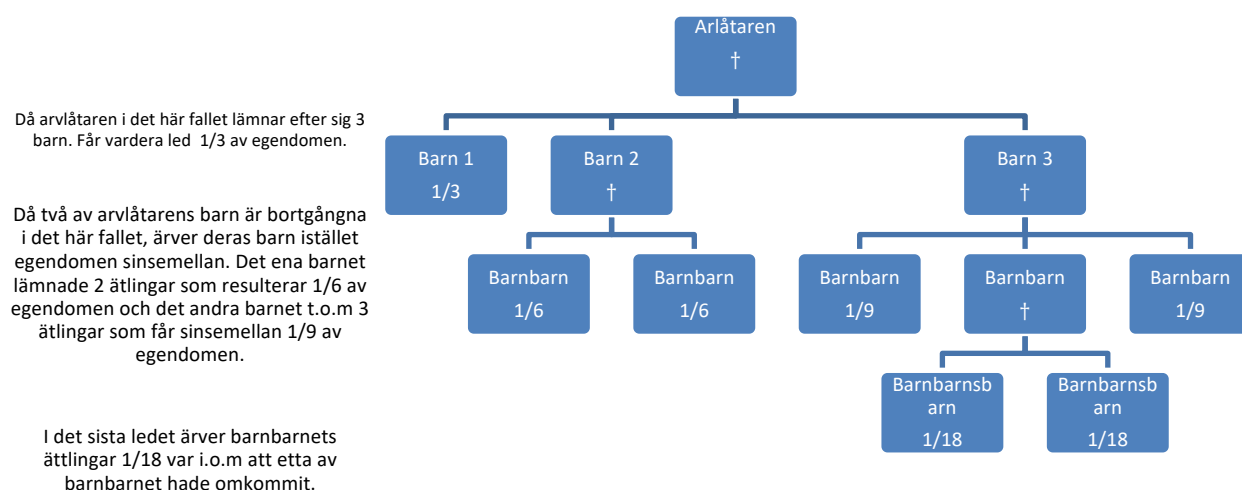
Om arvlåtaren inte har gjort ett testamente överförs arvet till den berättigade personen i den ordning som föreskrivs i lagen. Arvtagaren blir den personen vars förhållande till arvlåtaren enligt lagen uppfyller släktförbindelsen, äktenskapet eller genom adoption förhållandet. Dessa faktorer utgör den lagliga arvsordningen, som avgör vem har rätten till egendomen ifall arvlåtaren inte har gjort ett testamente. Beroende på förhållandet till den avlidne, bestäms andelen av egendomen som arvingen har rätt att ärva på hans status enligt arvspositionen. Förhållandet mellan arvlåtaren och arvingarna är uppdelat i arvskategorier på basen av arvingarnas släktförhållande till den avlidne. (Arnio, Kangas, Puronen & Rabinä, s.10)

Arvskategorierna är uppdelade i tre delar. Bröstarvingar utgör den första kategorin som inkluderar arvlåtarens barn, barnbarn, barnbarnsbarn och så vidare. I den första kategorin har arvingarna ställföreträdande positioner till varandra. Det innebär i praktiken att det avlidna barnets ättlingar tar dennas plats ifall hen inte är i liv. De har rätt till en lika stor del av dödsboet som de övriga arvingarna. Den mer avlägsna arvingen ärver dock bara om arvtagaren före hen har dött. (Norri, 2010, s.84)

2.2 Bröstarvingar

Bröstarvingar är alla barn som föds under äktenskap. Modern och barnets släktförbindelse med varandra är oftast uppenbart, betydelselöst i sig är också frågan om modern till barnet var i äktenskap eller inte under barnets födsel. Barnet ärver också modern sin även om dessa inte har en biologisk sammankoppling med varandra. Detta för att graviditeten kunde ha blivit implementerad med en annan kvinnas äggceller. (Arnio m.fl.,2016, s.14)

Ur faderns synvinkel är saken inte så entydig alla gånger. Släktförbindelsen mellan ett barn som föds i äktenskapet bestäms av faderskapets presumtion. Då ett barn föds under äktenskap, antas det att maken i förhållandet är fadern till barnet. Det i sin tur betyder att barnet därmed blir berättigad att ärva sin far. Presumtionen om faderskap kan dock motbevisas under vissa förutsättningar. Detta beskrivs mer detaljerat i faderskapslagen som trädde i kraft den 1 januari 2016. Faderskap kan ogiltigförklaras under vissa förutsättningar till exempel i situationer där makarna har flyttat ifrån varandra utan skilsmässa och icke-mannen har gjort frun gravid. Som ett resultat av ogiltigförklaring av faderskap förlorar barnet sin status som arvtagare för ifrågavarande make och därmed delägarskapet i dess dödsbo. (Arnio m.fl.,2016, s.16)

Figur 1. Fördelningen över arvet i den första arvskategorin, bröstarvingarna.

2.3 Erkänt barn som bröstarvinge

Bröstarvingar är inte enbart de barn som föds inom äktenskapet utan också de så kallade erkända barnen. Erkännande av ett barn innebär att mannen klargör sig för att vara fadern till barnet i enlighet med den proceduren som föreskrivs i lagen. Tidigare baserades erkännandet på lagen om barn födda utanför äktenskapet. Numera finns bestämmelserna om fastställandet och erkännandet av faderskapet under faderskapslagen. Faderskapet kan även erkännas under vissa förutsättningar redan innan ett barns födsel. Ett erkänt barn är också alltid delägare för ett dödsbo. (Arnio m.fl.,2016, s.16)

2.4 Fastställandet av faderskap

Det har inte alltid varit möjligt att väcka talan om faderskap. Detta korrigerades ändå i samband med att den nya faderskapslagen trädde i kraft. Den nya lagen medförde att arvlåtaren kan under sin levnadstid när som helst väcka talan om faderskapet, oberoende när den eventuella arvingen har fötts. Tidigare hindrade lagen fastställandet av faderskapet för barn som var födda 1.10.1976 eller före denna tidpunkt, vilket resulterade i att fram till dess var det omöjligt att väcka talan för faderskapet. (Arnio m.fl.,2016, s.17-18)

2.5 Adoptivbarn

Enligt nuvarande lag har ett adopterat barn samma rätt att ärva av sina adoptivföräldrar som bröstarvingarna. Adoptivbarnet ärver inte heller sina biologiska föräldrar enligt nuvarande lag och vice versa ärver inte heller de biologiska föräldrarna sitt adoptivbarn. Det var tidigare möjligt om barnet hade fötts före den 1 januari 1980 och adoptionsförhållandet inte hade överförts till den nya lagen. I så fall skulle adoptivbarnet ärva både sina adoptivföräldrar och hens biologiska föräldrar. (Koponen 2009, s.12-13)

2.6 Makens arvsrätt

En efterlevande make kan betraktas som en delägare i ett dödsbo på tre olika grunder. Om arvlåtaren under sin levnadstid var gift och lämnade inga arvingar efter sig, kommer änkan att få hela arvet. Rätten att vara medinnehavare för dödsboet bestäms också ifall änkan är mottagaren av ett universellt testamente eller har rätt till dödsboets egendom genom giftorätten. (Koponen 2009, s.14)

En änka har ingen arvsrätt till den avlidne om de hade ett gemensamt barn eller om den avlidne har ett barn från ett annat äktenskap eller ett barn som är fött utanför äktenskapet. Änkans rätt att ärva kan också uteslutas genom testamente. Maken ärver inte heller i en situation där makarna har ansökt om separation innan 1988 och har också under den tidpunkten bott separat. Eller det finns en pågående skilsmässa som väntar beslut i domstol mellan makarna vid tidpunkten för den andras död. (Koponen 2009, s.14)

2.7 Makes rätt att besitta kvarlåtenskap

Om äktenskapet har upphört till följd av den ena partens död beror änkans rätt till makens egendom på många olika faktorer. Om den avlidne maken efter hens död är barnlös och har inte heller gjort ett testamente som bestämmer fördelningen av egendomen enligt hens vilja, ärver den efterlevande maken hela egendomen, dvs. hens make. Den efterlevande makens rätt att ärva är oberoende av äktenskapets varaktighet och ifall makarna hade giftorätt till varandras egendom. I en situation där arvlåtaren inte har gjort ett testamente och därtill även barnlös är änkan den enda delägaren i dödsboet. (Arnio m.fl.,2016, s.32)

Änkan är skyddad mot en testamentstagare eller av arvingar i den mån det gäller makarnas gemensamma hem och övrig kvarlåtenskap för dagligt bruk och levande. Ett testamente från arvlåtaren eller bröstarvingarnas rättfärdiga laglott kan inte försvaga rätten när det gäller änkans bostadsskydd. I båda fallen får änkan hantera kvarlåtenskapen odelad oavsett omständigheterna. Omfattningen av änkans nyttjanderätt beror på arvtagarnas eller testamentstagarens krav om arvskifte och ifall änkan besitter en bostad som är lämplig för ett hem att leva i. Änkans rätt att besitta odelad kvarlåtenskap är också en berättigad handling oavsett varaktigheten av äktenskapet eller de äktenskapliga bestämmelserna som makarna sinsemellan överenskommit till varandras egendom. Den allmänna uppfattningen att äktenskapsförord skulle förhindra den andra makans rätt att ärva enligt de bestämmelserna som förekommer i avtalet, är dock inte fallet. Maken har rätt att ärva sin make och rätten att sköta kvarlåtenskap oskiftat, oavsett hur makarna har bestämt giftorätten under äktenskapet. (Arnio m.fl.,2016, s.32-33)

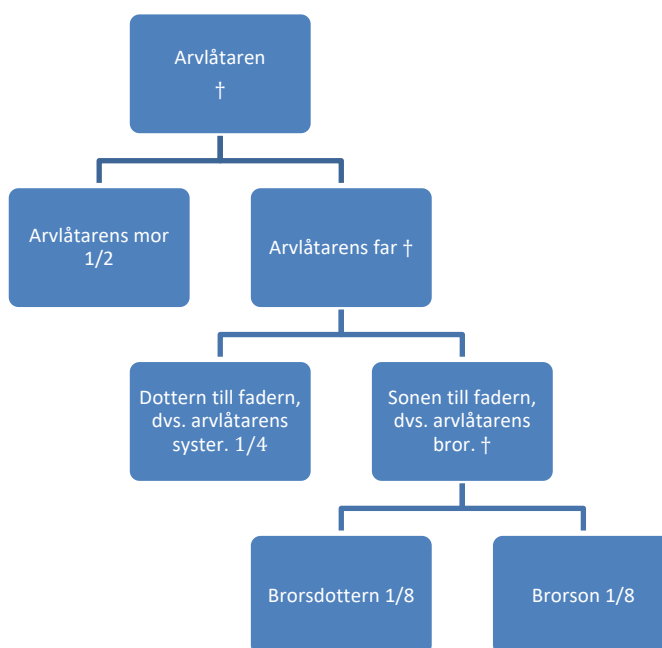
2.8 Andra kategorin

Om arvlåtaren inte hade några arvingar som tillhör den första kategorin och hen var inte heller gift vid tiden före sin död, går arvet till den andra kategorin som bildas av arvlåtarens mor och far samt deras bröstarvingar. Liksom i den första kategorin ersätter arvingarna varandra ifall företrädaren har gått bort. Det innebär med andra ord ifall arvlåtarens mor och far är avlidna ärver deras barn och barnbarn osv. tills man når en berättigad arvinge. Halva släktingar som styvbröder, styvsyskon och deras ättlingar ärver vad som skulle ha tillhört deras föräldrar. Det som skiljer sig mest från arvingarna i den första kategorin är att arvingarna i den andra kategorin inte har rätt till laglott. (Norri 2010, s.92)

Arvlåtaren hade inga egna barn eller maka, således går arvet vidare till den andra kategorin dvs. till arvlåtarens far och mor samt deras ättlingar.

Arvlåtarens mor är ennu vid liv således får hon hälften av arvet och den resterande delen går till deras barn dvs. arvlåtarens bror och syster $1/4$.

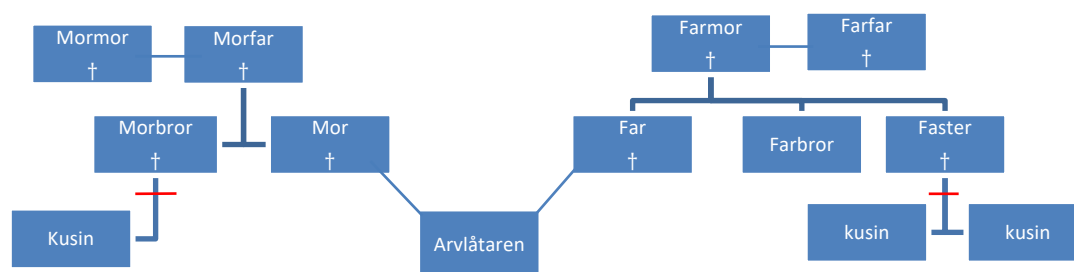
Arvlåtarens bror hade omkommit men lämnat två barn efter sig. Därmed övergår hans del $1/4$ till sina barn dvs. till brorsdottern och brorsonen $1/8$

Figur 2. Fördelningen över arvet i den andra arvskategorin, bakarvingar.

2.9 Tredje kategorin

I det fall där man inte har hittat arvingar i den första eller andra kategorin går arvet till det tredje och sista ledet. Hit hör mor- och farföräldrarna och deras barn, det vill säga moster, faster, morbror och farbror. Därmed upphör släktskapets förhållande till arvlåtaren när det gäller rätten att ärva personen i fråga. Kusiner ärver alltså inte mera. Likaså finns det inte heller någon laglott för arvingarna i den tredje kategorin. (Norri 2010, s.92,94)

Då arvlåtarens båda föräldrar är bortgångna i det här fallet och inte heller hade arvlåtaren några syskon. Är följande i ordningen arvlåtarens mor och farföräldrar, när även dessa inte finns går arvet till dess barn dvs. farbror. Farbror ärver allt i.o.m att fastern är ej mera vid liv samt är morbror till arvlåtaren också bortgången. Även om dessa hade barn ärver de inte mera som ersättande arvinge utan släktsförhållandet anses upphöra då, kusiner ärver inte.

Figur 3. Fördelningen över arvet i den tredje arvskategorin.

2.10 Statens rätt till arv

Finner man ej ett förhållande med någon av dessa berättigade arvingar med arvlåtaren tillfaller arvet staten. Dock kan Statskontoret överlåta egendom som tillfallit staten helt eller delvis åt en person som har stått nära arvlåtaren. Egendomen kan också överlåtas till den kommun var arvlåtaren sist var bosatt. Detta gäller även den fasta egendomen som arvlåtaren hade i sitt förfogande. (Ärvdabalken 5.2.1965/40 kap.5)

2.11 Testamentstagare

En person kan göra upp ett testamente i praktiken till vem som helst. Testatorn kan antingen helt eller delvis överlåta sin egendom enligt hens önskan. Det finns två olika testamentestyper, nämligen ett universellt testamente, vilket medför hela egendomens överlåtelse eller en viss andel ur det. Och legat där man överlåter någon speciell penningssumma, föremål, bruksrätt eller motsvarande handling. Skillnaderna i dessa två testamentstyper är att universell testamentagaren är direkt delägare i dödsboet som deltar i dödsboets administrering. Således har den universella testamentstagaren samma rättigheter och skyldigheter som de övriga delägarna till dödsboet. Därmed är mottagaren av legatet inte skyldig att delta i administreringen för dödsboet och hen har inga skyldigheter för det. (Koponen 2010, s.13)

3 Allmänt om testamente

Ett testamente är en dödsbaserad rättshandling där testatorn bestämmer hur hens egendom ska fördelas efter dennas död. (Kangas 2012, s.439). Detta är så att säga en persons sista vilja och önskemål hur fördelningen av hens egendom kommer att se ut. Testamentet möjliggör förändringar i dödsboets delägarställningar och bestämmelserna om fördelningen av egendomen gentemot vad det skulle ha varit enligt den lagstadgade efterträdesordnings normala struktur. Mottagaren av ett testamente kan vara antingen en fysisk eller juridisk person som exempelvis staten, stiftelser eller församlingen. Dessa är lika mycket delägare i dödsboet som den fysiska personen. (Arnio m.fl.,2016, s.59-60)

Ett testamente är skribentens privata sak, alltså behöver inte testatorn vid sin levnadstid utgeva testamentets innehåll till någons kännedom ifall hen inte så vill. Testamentet är inte heller en bindande handling för testatorn utan hen har alltid rätten att återkalla beslutet. Det bör testatorn ändå göra själv, detsamma gäller även när hen uppgör testamentet. Det kan alltså personen i fråga endast göra själv, även gjorda fullmakter till ärendet har ingen inverkan under uppgörelsen av testamentet utan den har sina egna formkrav som ska uppföljas. Upphävningen över testamentet kan ändå göras som man vill, det har inga obligatoriska förfaringssätt i sig. (Norri 2010, s.103-104)

Ett testamente kan göras av en person som har fyllt 18 år. Undantag för en yngre ålder är möjligt om hen är eller har varit gift. En person som har fyllt 15 år kan testamentera egendom som hen har tjänat genom sitt eget arbete. Förutom ålderskravet krävs att testatorn har tillräcklig förståelse och sunt förnuft. Ett giltigt testamente kan inte göras av en person vars psykiska sjukdom och förmåga att förstå är så låg att hen inte skulle göra det på samma sätt under normala förhållanden. Denna gräns kan emellertid vara svår att fastställa och ofta i testamentära tvister försöker man förlita sig på medicinska bevis om testatorns sinnestillstånd, men dessa frågor löses inte alltid av medicinska skäl utan på grundval av livserfarenhet. Generellt sett är testamentet ett viktigt bevis på testatorns sinnestillstånd. (Norri 2010, s.104)

3.1 Testamentets formkrav

Ärvdabalken definierar bland annat vad behöves för att uppnå ett legitimt testamente. ÄB 10:1 kräver att testamentet görs skriftligen i närvaro av två vittnen som befinner sig i

tillfället. Vittnena måste sedan intyga testamentet med sina underskrifter när testatorn väl har undertecknat eller bekräftat signaturen på testamentet. De bör också veta att dokumentet är ett testamente, men det är upp till testatorn för att avgöra om hen vill avslöja innehållet eller inte.

Personer som intygar och undertecknar ett testamente måste vara ojäviga. Jävigheten bestäms under den tidpunkt då testamentet förrättas. Personerna i fråga kan inte vara under 15 år eller på basen av deras otillräckliga sinnestillstånd icke passande för att vittna testamentet. Ett för nära släktförhållande till testatorn kan också vara en orsak till att vittnenas jävighet (ÄB 10:4). Dessutom kan man ej fungera som vittne för testamentet om testamentet är gjort till den vittnande personens godo. Detta för att undanröja uppfattningen att ens egna intressen skulle vara säkerställda i uppgörelsen av testamentet. (Arnio m.fl.,2016, s.60)

Det finns inga faktiska krav på testamentets språk och text. Även om finska och svenska är de nationella språken i Finland är detta inte en avgörande faktor i uppgörelsen av testamente. Att lägga till ett datum i testamentet är inte heller en skyldighet men rekommenderas starkt för att förhindra eventuella missförstånd. När man ger tidpunkten för det gjorda testamentet undviks eventuella tvister som kan påverka testamentets giltighet, till exempel om en person blir sjuk. Om testamentet dateras till exempel innan personen har insjuknat eller börjat bli dementerad, indikerar testamentet den tid då testatorn hade omdömesförmåga och var i sitt fulla sinnestillstånd. (Arnio & Kangas 2016, s.162-163).

3.2 Nödtestamente

Ibland kan situationer uppstå där det helt enkelt inte är möjligt att genomföra den föreskrivna testamentformen. I dessa fall fastställer lagen reglerna för en person att göra ett nödtestamente om situationen kräver det. Ett nödtestamente kan visa sig vara skäligt om en person har varit inblandad i en allvarlig olycka som exempelvis en flygolycka, bilolycka eller ett skeppsbrott. Enligt ÄB 10:3.1 kan ett testamente göras muntligt i närvaro av två vittnen samtidigt, om de normala handlingsmönstren inte kan följas på grund av testatorns sjukdom eller av annan tvingande orsak (Arnio & Kangas s.188-190). Till exempel, efter att en person tappat sin förmåga att skriva, kan hen muntligen berätta för vittnena om sin sista begäran. I det här fallet är formkraven, två samtidigt närvarande vittnen vars jävighetskrav är desamma som för vittnena i ordinarie testamentes fall (Arnio m.fl.,2016, s.61). Om testatorn inte har möjlighet till vittnen för närvarande stund kan hen göra en så kallad

holografisk testamente. Detta var särskilt ett vanligt fenomen under krigsförhållanden då en soldat stupade under striden och därmed uttryckte sin sista önskan på papper. Ett självskrivet nödtestamente görs utan vittnen så att testatorn själv skriver och undertecknar testamentet med sin egen handstil i samma dokument. Exempelvis kan texten inte skrivas delvis med skrivmaskin och delvis för hand utan måste skrivas i sin helhet av testatorns egen handskrift. (Norri 2010, s.147)

3.3 Testamenttyperna

Finsk lag föreskriver inte specifikt någon särskild testamentetyp som borde i bruk tas vid upprättandet av ett testamente, utan var och för sig kan skriva ett testamente som passar deras egna behov och intressen. Men utöver tiden har vissa typer av testamente visat sig bildas som en standardtyp till resultat av liknande livssituationer och mönster. Testamenten kan delas in i två olika typer, universella testamenten och special testamenten dvs. legat. Men även talas det mycket om ömsesidiga/inbördes testamente, som vanligtvis görs av makar eller syskon till förmån för en annan person. (Norri 2010, s.120)

Med universella testamente kan personen i fråga överlåta till den självvalda förmånstagaren, antingen hela sin egendom eller en bestämd andel ur det. Huvudsakliga skillnaden mellan universella testamenten och legat är förhållandet till dödsboet. Universella testamentstagaren är direkt delägare för dödsboet och därmed berättigad att sköta boets administrering samt övriga uppgifter som är kopplade till dödsboet. Därmed är hen likvärdig delägare av dödsboet som vilka andra delägare i boet syftande på bröstarvingarna. Universella testamentet kan vara en testators självgjorda testamente med avseende till förmånstagarens godo eller ett inbördes testamente som är upprättat av makarna eller mellan syskonen. (Arnio m.fl.,2016, s.66)

Legatariens rättigheter är uppgjort på förmånsbasis. Legat anses vara en sådan bestämmelse där man ger till förmånstagaren ett visst föremål, penningssumma, eller användningsrätt till testatorns egendom. Användningsrätten kan komma i akt då man vill ge någon viss person en speciell rätt. Detta kan vara exempelvis fall då man vill ge användarrätten för sommarstugan till sina barn, men äganderätten till barnbarnen. Avsevärt i dessa arrangemang är förmånstagaren för användarrätten kommer undan skyldigheten att genomföra arvsskatt på den förmånen hen mottar, således förflyttas uppgiften över till barnbarnen som har fått äganderätten (Arnio & Kangas 2015, s.656). Legatens mottagare är inte dödsboets delägare.

Hur dan typ av legat det är frågan om beror på vad som förmånen innebär för legatären. Saklegat innebär att testatorn ger till förmånstagaren något visst föremål inklusive äganderätten. Med obligationsrättslig legat gives det till förmånstagaren ett specifikt penningbelopp, eller så kan man ge besittningsrätt vilket kan komma i fråga om testatorn vill överlåta en begränsad rätt som vore svagare än äganderättens medförda gagn. (Arnio m.fl.,2016, s.66)

3.4 Delgivandet av testamente

För att testamentstagaren ska bli berättigad till den testamenterade andelen, bör hen ge denna tillkännedom för de övriga arvingarna. Arvingarna har alltid rätt att få testamentet tillkännedom, detta kan inte heller kringgå från dem. Testamentet bör alltid ges bevisligen delgivet för varje arvinge i ett påvisat avskrift. Enligt ÄB 16:1.1 paragraf kan testamentet ges delgivet när som helst efter arvlåtarens död, dock senast efter tio år när arvlåtaren dog eller ifall testamentets förmån träds ikraft vid en senare tidpunkt från arvlåtarens död, beräknas förfallotiden från den tidpunkten framåt. Det är ändå uppmuntrat att delgivandet utförs snarast möjligast på grund av olika inlämningsdagar som fortlöper. (Arnio m.fl.,2016, s.68-69)

Baserat på den ena testamentstagarens utförda delgivande, tillgodoses handlingen för de övriga testamentstagarnas godo. Betyder alltså ifall det uppräknas övriga testamentstagare under samma avskrivna testamente inkluderas dessa i beräkningen, räcker alltså att en av dessa har genomfört delgivandet. Enligt ÄB 14:4.2 paragraf är testamentet också giltigt för de övrigas del ifall en av dem har verkställt delgivningen. Delgivningen förfaller också till de övrigas godo, även i sådana fall där delgivaren specifikt meddelar att hen handlar på sin egen kostnad. (Arnio & Kangas 2015, s.755)

Universella testamenten och legat tillämpar samma delgivnings krav. Alla testamenten bör delges till arvingarna oberoende av deras rättsliga utsträckning och karaktär på ett bevisat sätt. Delgivandet bör tillföras med en kopia av det giltigt påvisade testamentet i samband med stämningsmännens transfer eller på ett annat bevisat förfarandesätt. Ifall testamentet är givet muntligen, bör arvingarna ändå få skriftligt uttalande av testamentet eller så ska det överlämnas domstolens protokoll över förhör med testamentsvittnena eller någon annan skriftlig uppgift om testamentets innehåll (Arnio m.fl.,2016, s.70-71). Ifall det uppstår en

sådan situation där den avlidna inte har lämnat efter sig avkomlingar och inte heller finns det andra berättigade arvingar, ska testamentet delges till Statskontoret. (ÄB 14:4)

3.5 Klander av testamente

Klandertalan är arvingens eller Statskontorets införda talan om testamentets ogiltighet mot testamentstagaren. Varje arvinge har rätt att klandra testamentets ogiltighet såvida hen anser detta vara skäligt. Ifall arvingen bestämmer sig för att väcka talan mot testamentstagaren, fungerar hen självständigt för sitt eget ändamål och godo. Klandertalan har såvida ingen verkställande makt kollektivt, utan den väckta talan kan enbart fungera till anförarens godo ifall de övriga arvingarna inte samtycker i ärendet. Därmed i den givna domen under rättegången för klandertalan kan enbart anföraren av talan vinna laga kraft. Med andra ord kan testamentet deklarerats ogiltigt bara ur delen som det hindrar klander individens rätt att få sin andel ur kvarlåtenskapen. Om de övriga arvingarna inte enas med den väckta talan kommer testamentet ur deras synvinkel att vinna laga kraft. (Arnio & Kangas 2015, s.803).

I ÄB 13:1-2 lagrum är bestämmelserna sammanfattade för rätten att föra talan mot testamentets ogiltighet. Klander kan väckas ifall testatorn icke har varit behörig att förordna om sin kvarlåtenskap eller ifall testamentet inte har upprättats enligt lagstadgad form. Talan kan också väckas ifall upprättandet av testamentet har påverkats på grund av testatorns sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten. Eller att testatorn har mot sin egen vilja blivit tvingad att upprätta testamentet eller man har svikligen förlett hen att göra det genom hens oförstånd och viljesvaghet. Bara och endast bara med dessa grunder är talan för testamentets ogiltighet möjligt att införa, klandertalan är inte möjlig på andra grunder även om detta skulle vara frågan om bröstarvingarnas väckta talan. (Arnio m.fl.,2016, s.76)

Klandertalan för testamentet bör lyftas sex månader från dess att arvingen har fått tillkännedomen av testamentet. Klandertiden börjar löpa enbart då testamentet har blivit delgivet enligt de bestämmelserna som finns i lagen. Ifall det uppkommer en situation där arvingen och testamentstagaren är oeniga om delgivandets giltighet, förblir det testamentstagarens uppgift och ansvar att bevisa detta. Dock bär arvingen ansvaret för att klandertalan väcks under utsatt tid även om hen är osäker ifall delgivandet blivit utfört enligt lagens bestämda stadganden eller ej. (Arnio & Kangas 2015, s.836)

Klandertalan träder i kraft då stämningsansökan har blivit inlämnad till domstolens kansli. Ansökan utreds i den tingsrätt vars domkrets arvlåtaren hade sin hemstad eller stadigvarande bostad. (Arnio & Kangas 2015 s.840-841)

3.6 Laglott

Bröstarvingar har alltid rätt till en viss andel ur dödsboets kvarlåtenskap oberoende testamente dvs. laglotten. Detta kräver att arvtagaren vidtar åtgärder och ställer kravet på sin berättigade laglott inom en viss tidsgräns (Norri 2010, s.397). Rätten till laglott i enlighet med det lagstadgade arvssystemet gäller endast arvtagarna som tillhör den första arvskategorin, dvs. Bröstarvingarna. I laglotten tillämpas substitutionsprincipen, innebär ifall arvlåtarens barn skulle också vara avliden övergår andelen till barnbarnet. Bröstarvingarnas rätt till laglott betyder framförallt ifall arvlåtaren har upprättat ett legitimt testamente före sin död är bröstarvingarna berättigade till en beskyddad andel från kvarlåtenskapen och arvingarna har även rätten att påpeka vissa vederlagsfria förvärv som gjorts före arvskiftet på basen av arvlåtarens handlingar som bör beaktas i arvskiftet. Laglottens andel utgör hälften av värdet av den arvslott som enligt laga arvsföljd tillkommer. (Arnio & Kangas 2016, s.847-848)

Bröstarvingen ska anmäla testamentstagaren inom sex månader från tidpunkten då testamentet blivit delgivet om deras rätt till laglott. Tillkännagivandet av laglotten binder dock inte arvingarna automatiskt till förfogandet av deras andel utan detta ska ytterligare krävas. I och med att dessa handlingar är två skilda saker. Tillkännagivandet av laglotten ger rätten att kräva den berättigade andelen som uppgörs i bouppteckningen. Om arvingen av någon anledning lämnar att vädja sin del till laglotten godkänner hen testamentet som sådant. (Koponen 2009, s.37)

3.7 Laglottens erläggning i pengar

För att kunna utföra arvlåtarens sista önskan så gott som möjligt i enlighet med hens begäran har man försäkrat sig detta med lag. Med lagändringen som trädde i kraft den 1 februari 2003 har testamentstagaren möjlighet att betala laglotten i pengar. Detta betyder exempelvis att arvingen inte kan få till sitt godo något visst föremål som arvlåtaren har testamenterat till mottagarens förmån. Det varifrån testamentstagaren har anskaffat tillgångarna att betala

laglottens andel är irrelevant i sig. Huvudsaken är att arvingen som har rätten till laglott får hela andelen oreducerad åt sig. (Kangas 2012, s.419)

3.8 Rätten att göra arvinge arvlös

Arvlåtaren har möjligheten att göra sin/sina arvingar arvlösa under vissa förutsättningar. Enligt ÄB 15:4.1 kan göras arvlös en sådan arvtagare som har genom uppsåtligt brott djupt kränkt arvlåtaren, dennes skyldeman i arvs leden, adoptivbarn eller dettas avkomling. Det att arvingen har direkt utfört något brott mot de ovannämnda individerna är irrelevant i sig. Vikten i frågan ligger vid den subjektiva uppfattningen över arvtagarens handling som till följd har sårat och orsakat lidande hos de tidigare nämnda individerna. Det andra kriteriet där arvtagaren kan bli arvlös är ifall arvingen fortgående för ett vanhedrande eller osedligt liv. Ett enskilt fall eller en kortare tidsperiod där arvingen har medfört sig på ett olämpligt sätt kan ej ses som tillräcklig orsak för arvlåtaren att göra sin avkomling arvlös. Grunderna för påvisandet måste bestämmas från den utgångspunkten att man har en övergripande bild av arvtagarens sätt att leva och en förståelse för hens beteende. (Kangas 2015 s.468).

Arvtagaren kan endast göras arvlös med ett testamente där man anger skälet för detta och grunderna bör ledas i bevis av den som åberopar förordnandet. Ifall det väcks talan mot detta bör grunderna för uppgörandet av arvlösheten bevisas. (ÄB 15:42)

4 Boutredningen

När en människa går bort ska efter detta inlämnas en boutredning. Boet ska förberedas till arvskifte så att avvittringen kan göras. Den viktigaste handlingen som ska utföras är bouppteckningen. Frågan om boet delas upp direkt efter bouppteckningen är upp till delägarna i dödsboet. Någon gång kan det ändå vara lämpligare att flytta avvittringen längre fram i tiden för att gynna gemensamma intressen. (Norri 2010, s.307-308)

Boutredningen och dess händelseförlopp är inte densamma för alla dödsbon. Varje dödsbo i sig är unikt och beroende på boets egendom samt mängden av delägare i boet, är de betydande faktorer när det kommer till vilka skyldigheter som blir nödvändiga att utföra. Till boutredningen hör ändå i vanliga fall följande uppgifter:

- Mottagandet av boet: efter att människan gått bort ska någon mottaga den avlidnes bo, vilket är en lagstadgad skyldighet som inte heller kan kringgås.
- Anordna begravningen: Efter att man hållit den avlidnes begravning är det fördelaktigt att spara betalningsbevis som kvittenser och verifikationer på kostnader som uppkommit till följd av begravningen för att kunna avdra dessa kostnader i arvsskatten.
- Bouppteckningen: Meningen är att upprätta en förteckning av boets tillgångar och skulder för arvsskiftet samt arvsskattdeklarationen som bestäms på basen av bouppteckningen.
- Dödsboets skattedeklaration: Från den avlidnes dödsår beskattas dödsboet och den avlidnes totala inkomster. Till inkomster beräknas den avlidnes inkomster under hans levnadspunkt och möjliga inkomster som efteråt innehavts av boet under dödsåret. Dessa kan vara hyresinkomster där personen, vilken tar hand om boet ska göra skattedeklaration på.
- Sköta dödsboets räkningar: Från boets tillgångar ska man i första hand betala avgifter som tillfaller den avlidne som begravningskostnader samt kostnader för skötsel av dödsboet som exempelvis bouppteckningen.
- Verkställandet av testamente: Om den avlidne har lämnat efter sig ett testamente ska denna också förrättas.
- (Norri 2010, s.308-309)

4.1 Omhändertagningen av dödsboet

Efter att en människa gått bort ska någon omhänderta dödsboet som hen lämnar efter sig, boet får således ej bli övergivet. Handhavandet över boet bestäms enligt lag på följande sätt. Preliminärt sett har maken/makan skyldigheten att handhava boet. Den som sekundärt är skyldig att omhänderta boet till sin förvaltning är universella testamentstagaren. Detta är ifall make/maka ej finns kvar eller hen på grund av sin sjukdom är inkapabel för att sköta ärenden. Handhavandet kan också inträffa barnet som har bott tillsammans med arvlåtaren eller någon annan av boets delägare. Också den som enligt omständigheterna är närmast den avlidne kan bli förvaltaren ifall de ovannämnda inte finns, som kunde i praktiken vara den avlidnes granne. Ifall den rådande situationen är sådan att ingen av de tidigare nämnda individerna skulle vara befintliga eller de på grund av deras tillstånd vore inkapabla att sköta ärenden förfaller i sådana fall omhändertagningen av boet till polismyndigheten. (Norri 2010, s. 310)

Omhändertagningen av dödsboet har endast en huvudsaklig uppgift. Som är att förvalta arvlåtarens egendom och tillgångar på ett tryggbart sätt fram tills den egentliga bouppteckningen kan påbörjas. Handhavaren över boet måste således se till att boets löpande kostnader som hyra, telefonräkningar, elräkningar och så vidare genomförs. Även möjliga inkomster och skulder som tillhör boet förfaller också på handhavarens uppgifter att sköta. Ifall förvaltaren av boet är någon annan än boets delägare som exempelvis grannen eller polisen bör dessa inkalla boets delägare för att överlämna egendomen till dennas förfogande. Ifall det finns inga delägare till dödsboet eller dessa är okända till den personen som har omhändertagit boet ska denna göra en anmälan om dödsfallet till domstolen. Därmed bestämmer domstolen vem som ska företräda boet. (Norri 2010, s.310)

4.2 Gemensamma förvaltningsprincipen

Delägarna i dödsboet ska gemensamt hantera tillgångarna i boet före bouppteckningen. Den så kallade principen om gemensam förvaltning innebär att det måste finnas enhällighet om uppgifterna, besluten och åtgärderna som i samband med boet befattas. Undantag är dock räkningar relaterade till begravningen eller räkningar som är direkt kopplade till dödsfallet, som dödsannonsen eller den avlidnes sjukhusräkningar. Dessa kan lämnas in av varenda delägare i boet för att bli betalade från den avlidnes bankkonto. På så vis undviker man onödigt besvär och skada som annars hade uppkommit med att strunta i dessa. En delägare kan också ensam väcka talan till boets förmån utan de andra delägarnas medgivande. I praktiken tar dock någon i boet hand om uppgifterna, oftast brukar detta vara änkan. När det

kommer till frågor gällande förvaltningen anses det råda enhällighet såvida inte någon av de övriga delägarna uttryckligen sätter sitt motstånd mot arrangemanget. (Norri 2010, s.312)

4.3 Boutredningsmannen

Lagen kräver enhällighet av alla delägare i frågor som rör boet. I händelse av en situation där delägarna inte håller med varandra, bör det utses enligt ärvdabalken en boutredningsman. Kapitel 19 i ärvdabalken föreskrivs det att boets egendom måste överlåtas till en utomstående person med andra ord en boutredningsman. Det räcker med att en enda person i boet är oense med de övriga delägarna och kräver detta av domstolen, ärendet är inte heller omtvistligt. Boutredningsmannen kan också bestämmas på begäran av tredje parter exempelvis långgivare och andra personer vars intressen ligger i ärendet. (Norri 2010, s.318)

Till boutredningsman kan man utse en sådan person som kan antagas verkställa utredningen med den insikt, boets art kräver och som samtycker till uppdraget. Det bör även speciellt uppmärksammas delägarnas samt de andra aktörernas förslag i ärendet vilkas intressen är av tung vikt, exempelvis långgivarna. En delägare kan förordnas till boutredningsman enbart om de övriga delägarna inte motsätter sig för det och särskilda skäl talar för förordnandet. Har testamentsexekutor utsetts i testamente, ska hen förordnas till boutredningsman, om skäl ej finnas däremot. (ÄB 19:4)

Omfattningen av boutredningsmannens beslutanderätt är oberoende av delägarnas andel till boet och på basen av vem som har initierat ansökningen av boutredningsmannen och på vilka grunder. Från den tidpunkten då boutredningsmannen har fått dödsboet till sin förvaltning, förlorar därmed alla delägarna i boet sina rättigheter att göra beslut i ärenden som har att göra med boet. Enbart boutredningsmannen är duglig representant mot den tredje parten i alla frågor som har med dödsboet att göra. Detta kommer dock att vara begränsat till enbart frågor som gäller boet, till exempel klander mot testamente har endast arvingarna rätten till, på detta vis har boutredningsmannen ingen talan om saken. Boutredningsmannen har inte heller någon rätt att väcka talan om återkallande av testamentet eller kräva kompletteringar i laglotten. (Kangas 2012, s. 371-372)

Boutredningsmannens roll är att förvalta boets egendom. Dessutom måste boutredningsmannen ta hand om boets skulder vilket kan innebära att konvertera egendom till pengar. Med andra ord har boutredningsmannen rätt att sälja tillgångarna i boet för kontanter om de befintliga medlen är otillräckliga. Enligt lagen betalas först begravningsutgifter och bouppteckningskostnader samt utgifter för skötseln, förvaltningen

och administrationen av dödsboet. Först därefter kommer den avlidnes andra skulder att betalas. Om boet är överskuldssatt bör boutredningsmannen få till stånd en överenskommelse med borgenärerna på de medel som finns tillgängliga i boet. Avtalet innehåller villkor för hur tillgångarna kan omvandlas till kontanta medel och hur de kommer att fördelas till borgenärerna. Om inte borgenärerna når en överenskommelse över skulderna i boet som tillhör dem, är det fördelaktigt att överlämna boet till konkurs. Till boutredningsmannens uppgifter hör också verkställandet av legaten ifall arvlåtaren har givit sådana bestämmelser i sitt testamente. Boutredningsmannen ska således ge ut till testamentmottagarna det penningbeloppet eller föremål som framkommer i testamentet om detta vunnit laga kraft. Även tolkningen av testamentets bestämmelser hör till boutredningsmannen när tidpunkten kommer att det ska utföras. (Norri 2010, s.322-324)

När boutredningsmannen har slutfört sina uppgifter ska boets delägare meddelas att förutsättningarna är uppfyllda för att kunna utföra arvsskiftet. Då arvsskiftet har vunnit laga kraft ska boutredningsmannen överlåta egendomen till de personer och aktörer som framställs i arvsskifteinstrumentet. I praktiken betyder det att boutredningsmannen kommer att ta hand om avvecklingen av kontanta tillgångar, överföring av aktiebrev till mottagarens namn och utfärdande av föremål till mottagarna. (Norri 2010 s.326)

5 Bouppteckningen

Syftet med bouppteckningen är att upprätta en förteckning över boets tillgångar och skulder. Bouppteckningsinstrumentet fungerar också som deklaration av arvsskatten, eftersom arvsskatten bestäms enligt bouppteckningsinstrumentet. Bouppteckningen måste alltid förrättas om personen har bott i Finland. Bouppteckningen måste göras oavsett den avlidnes ålder eller egendom. Detta, även om den avlidne är helt medellös och inte äger någon fast eller löst egendom. Föreskrifterna för bouppteckningen bestäms enligt ärvdabalkens tjugonde kapitel och i lagen om skatt på arv och gåva. (Norri 2010, s.327)

Enligt ÄB 20:1 måste bouppteckningen förrättas inom tre månader från dödsfallet. Tremånadersperioden löper ut den sista dagen i tidsfristen, oavsett om det här är en helgdag eller inte. Inlämningen av bouppteckningen inom tidsfristen är särskilt viktigt, eftersom du i händelse av försummelse kan ställas inför personligt skuldansvar (Arnio m.fl., 2016 s.79). Om det blir nödvändigt att ansöka om förlängning, bör detta ske inom tre månader efter dödsfallet. Förlängningen beviljas av länets skattekontor i den ort där den avlidne hade en bostad och sitt hem under sin levnadstid. Anledningen till att förlänga tiden för bouppteckningen är oftast boets tillstånd. I vissa fall kan dock en förlängning beviljas av andra skäl ifall motiveringarna är tillräckligt bra grundade. (Norri 2010 s.328)

Datum och plats för bouppteckningen ska fastställas av den delägaren i dödsboet som förvaltar egendomen. I praktiken beviljar delägaren denna rätt till förtroendemännen som i sin tur kommer överens med delägaren i boet vad som skulle vara den bästa tidpunkten att hålla tillfället i akt. Inkallelsen till bouppteckningens tillfälle måste göras i god tid, bouppteckningens tillfälle kan dock ordnas tidigast två veckor från den tidpunkt då kallelsen skickades till de övriga delägarna. Detta för att delägarna ska kunna delta i bouppteckningen oavsett om de bor i närheten eller längre borta. På så vis kan man försäkra sig att delägarna i boet och de förtrogna männen har tillräckligt med tid för att samla ihop nödvändiga dokument och vid behov anställa assistent eller ombudsman för ärendet. Lagen anger inte specifikt var bouppteckningen ska anordnas. Oftast ordnas detta i arvlåtarens hem, advokatbyrå eller i någon delägarnas bostäder. Bouppteckningen kan lagligt sammankallas var som helst, huvudsaken är att egendom som tillhör kvarlåtenskapen blir delgivet och värderat korrekt i bouppteckningen. (Arnio m.fl., 2016, s.89)

Som tidigare konstaterats bör bouppteckningen anordnas tre månader efter arvlåtarens död. Innan detta bör kallelsen lämnas i god tid för dem som bjuds in till tillfället. Enligt normal praxis lämnas kallelsen på ett bevisat sätt om det finns anledning att anta spänningar mellan

delägarna och andra intressenter i dödsboet såsom testamentstagaren. Vanligtvis är det tillräckligt med att skicka ut kallelsen för bouppteckningen per brev till delägarnas hemadress. I dagens läge har man övergått till kommunikation via e-post meddelanden, viktigt är ändå att man får en bekräftelse från mottagaren att hen blivit informerad om tiden och hur tillfället hålls. Säkerställandet av att brevet kommit fram, kan fastställas genom ett mottagningsbevis, i vilket fall inbjudningsbrevet åtföljs av ett mottagningsbevis som skickas tillbaka till avsändaren. (Arnio m.fl.,2016, s.106-107)

Bouppteckningens förrättningsskyldighet och förrättandet av bouppteckning är två olika saker. Förrättningsskyldighet avser vem som måste vidta åtgärder för att tillhandahålla bouppteckningen. Skyldigheten att agera innehas oftast av delägaren som förvaltar arvlåtarens egendom. Till exempel, om änkan är delägare i dödsboet och hen hanterar boets angelägenheter, har hen därmed förrättningsskyldigheten. Däremot förrättas bouppteckningen av förtroende männen enligt den föreskrivna lagen (Arnio m.fl.,2016, s.91). Den person som är skyldig att anföra bouppteckningen måste välja två förtrogna män för tillfället. Det finns inga särskilda kompetenskrav för förtroendemännen enligt lag, men generellt förutsätts det att personen i fråga är myndig samt har rättshandlingsförmåga. Som fördel anses också vara förmågan att objektivt utvärdera boets egendom och tillgångar efter bästa förmåga. De förtrogna männen bör också vara ojäviga i bouppteckningen, vilket innebär att de till exempel inte får ha en alltför nära relation med delägarna i boet eller egna intressen i spelet. På så vis främjas delägarna i boet samt medför det ett starkare förtroende till bouppteckningens riktighet från olika synpunkter. (Arnio m.fl.,2016, s.104-105)

5.1 Dokumenten inför bouppteckningen

Oftast är det lämpligt att hålla bouppteckningen mot slutet av förfallotiden, så att man ska ha möjligheten att samla ihop de behövliga dokumenten och utredningarna inför bouppteckningstillfället. Dessutom mot slutskedet av inlämningsperioden borde de flesta avgifterna och räkningarna ha bildats, såsom begravningskostnaderna. Före bouppteckningen ska allt nödvändigt material ihopsamlas som är följande.

- Släktutredning av den avlidne
- Den avlidnes och efterlevande make/makans lagfart
- Den avlidnes och efterlevande make/makans bostadsaktiebrev
- Äktenskapsförord

- Tidigare avlidna make/makans förrättade bouppteckning
- Saldointyg på tillgångarna i banken från den avlidne och änkan beräknat från dödsdagen inklusive räntor
- Saldointyg på lånen i banken från den avlidne och änkan beräknat från dödsdagen inklusive räntor
- Om den avlidne eller änkan har investeringar, utdrag ur värdeandelskontot
- Kopia av den avlidnes senaste skattedeklaration
- Kvittenser ur kostnader som uppkommit genom begravnings arrangemang
- kvitton för betalningar som gjorts efter den avlidnes död men som direkt var kopplade till hen under sin livstid såsom sjukhusavgifter, el- och vattenavgifter, telefonavgifter och så vidare.
- Ifall den avlidne hade ett bankfack ska des innehåll också granskas
(Norri 2010, s.332-333)

5.2 Bouppteckningens innehåll

Bouppteckningen kan delas in i tre olika sektioner. I bouppteckningens introduktion del anmärker man tillfällets tidpunkt, plats, information om den avlidne, förtrogna männen och delägarna i boet samt vilka dokument som hör till bouppteckningen. Den övergripande delen består av värdet för den totala egendomen i dödsboet. Slutliga delen i bouppteckningen består av de förtrogna männens försäkran att värdet på boets hela egendom blivit korrekt uppskattat. På så vis uppstår tillförlitligheten för bouppteckningen ur delområdenas helhet. (Arnio m.fl.,2016, s.118)

I ärvdabalkens 20 kapitel har man redogjort för vilka kriterier som ska uppfyllas i bouppteckningens innehåll. Där föreskrivs att i bouppteckningen ska angivas tiden och orten för förrättningen, den dödes fullständiga namn, yrke och hemvist samt födelse- och dödsdag. Bouppteckningen ska också innefatta alla delägarnas namn och hemvist. Ifall en minderårig hör till boet ska hens födelsedag anmälas och släktförhållande förklaras till den avlidne liksom för de övriga personerna i boet. Arvinge bör alltid uppgivas i bouppteckningen även om situationen vore den att ingenting från boets egendom skulle tillkomma hen. Därtill ska de namn uppgivas som har varit närvarande under boupptecknings tillfället. (ÄB 20:3)

Boets tillgångar och skulder ska antecknas i bouppteckningsinstrumentet sådana de var vid dödsfallet. På sålunda vis ska det ackumulerade värdet av de totala tillgångarna och skulderna anges. Ifall den avlidne var i äktenskap under sin levnadstid och maken/makan är

fortfarande i liv ska också dennas tillgångar och skulder antecknas i bouppteckningen. Om någondera av makarna hade egendom som den andre inte hade giftorätt till, ska detta också nämnas i bouppteckningen och vad förteckningen grundar sig på. Hade makarna sinsemellan gemensamma tillgångar och skulder ska dessa också uppges samt huruvida fördelningen mellan dem är. Därtill ska lämnas uppgifter om förskott på arv samt annan egendom som icke hör till boet men som ska beaktas vid bestämmandet av storleken av arvinges laglott. (ÄB 20:4).

För bouppteckningen tilläggs också en bevisad avskrift av testamente eller äktenskapsförord från arvlåtaren ifall sådana avtal har gjorts. Detsamma gäller andra handlingar som kan vara nödvändiga för att utreda boets ställning (ÄB 20:5). Till bouppteckningen ska även anskaffas från befolkningsregistret eller pastorskansliet en släktutredning varifrån det uppkommer arvlåtarens förbindelse till maken och arvingarna. (Arnio m.fl.,2016, s.119)

Bouppteckningen undertecknas alltid av uppgivaren och de förtrogna männen. Den som uppgivit boet har skyldigheten att i bouppteckningshandlingen lämna sin försäkran om uppgifternas riktighet och att ingenting har blivit utelämnat enligt vetskap och vilja. Medan de förtrogna männen vittnar att boets egendom har blivit värderat enligt deras bästa uppfattning och att anmärkningarna är korrekt gjorda. I de flesta fall antecknar även boets övriga delägare bouppteckningshandlingen som varit närvarande under bouppteckningstillfället. Detta är dock inte avgörande för att driva igenom handlingen, bouppteckningshandlingen blir således inte ogiltigt ifall någondera av arvingarna uteblir att underskriva handlingen. Underteckningarna kan däremot ha betydelse för vissa deadlines såsom kravet på laglott eller mottagandet av testamentets delgivning. (Arnio m.fl.,2016, s.134)

Om det senare efter bouppteckningen uppkommer nya medel eller skulder som inte blivit anmälda i bouppteckningen, ska en kompletterande bouppteckningshandling uppgöras. Den kompletterande bouppteckningen görs likadant som den egentliga bouppteckningshandlingen och ska lämnas in senast en månad efter att handlingen blev uppgjord till Skatteverket. (Norri 2010, s.338)

Att uppgiva falsk information eller undanhålla information i bouppteckningshandlingen är en straffbar handling. Om anmälaren försummar de föreskrivna bestämmelserna i bouppteckningen kan det leda till böter eller fängelse upp till sex månader. Detta för att skydda den rättmätiga andelen av boet för delägarna, mottagarna av testamentet och borgenärerna i dödsboet. (Arnio m.fl.,2016, s.156)

6 Dödsboets bankärenden före bouppteckningen

Då en anhörig går bort ska vissa praktiska saker skötas oberoende om man finner sig mitt i sorgen eller inte. Då en person har avlidit får bankerna automatiskt detta besked från befolkningsdata-systemet, vanligtvis efter ett par veckor från tidpunkten då personen i fråga avled. Efter att bankerna fått vetskapen om människans bortgång avslutar banken därmed den avlidnes kort, nätbank samt avlägsnas alla dispositionsrättigheter till den avlidnes konton. I samband med kort avslutningen annulleras också prenumerationer i tjänster som Netflix, Spotify osv. ifall man hade dessa. Om den avlidne hade e-fakturor i sin nätbank slutar de också att debiteras, vilket de vore i normalt fall ha genomförts. E-faktureraren får meddelande om att avtalet är avslutat och därmed förblir de resterande räkningarna skickade per vanlig post till beställaren. I det här fallet den avlidna personen. Även de möjliga dispositionsrätterna till den avlidnes konton förfaller i.o.m. att dessa är numera i dödsboets namn. Detta för att enligt lag ska dödsboets delägare tillsammans förvalta boets medel och göra beslut om dessa. Dock kan den avlidne personen haft ett konto tillsammans med en annan person, exempelvis maken. Ett så kallat samägt konto ägs fortfarande av den andre partnern och kan normalt utnyttja de befintliga medlen som finns tillgängliga enligt kontovillkoren. För den avlidnes del träder dödsboet som kontoinnehavare och på sålunda sätt kan den avlidnes del av kontot förvaltas enligt kontovillkoren. (Aktia 2021)

I samband med informationen om människans bortgång skickar banken ut till den avlidnas senaste post-adress automatiskt saldointyget, betalningstjänstkuver och infobrev. Före bouppteckningen kan man från den avlidnas konto betala räkningar som har direkt att göra med den avlidnas kostnader. Detta kan vara begravningskostnader, bouppteckningskostnader, kostnader för skötseln, förvaltningen och utredningen av boet så kallade boutredningsskulder. Varje delägare i boet kan var och för sig betala räkningar som entydigt hänför sig till dödsfallet från dödsboets konto, få saldointyg som behövs för bouppteckningen eller kontohändelser från dödsdagen eller därefter, få upprättat en förteckning över innehållet i den avlidnes bankfack och avsluta avtal eller uppdrag om automatisk betalningstjänst, direktbetalning eller e-faktura. Kopplingen till den avlidna måste ändå bevisas för att trygga boets intressen. För att kunna utföra dessa uppdrag bör uppdragsgivaren lämna in till banken ämbetsbetyg där släktförhållandet till den avlidne framkommer, detta kan beställas från magistraten eller pastorskansliet. (Aktia 2021)

6.1 Dödsboets bankärenden efter bouppteckningen

Efter bouppteckningen kräver det alla delägarnas samtycke då man vill lyfta kontanta medel från den avlidnes konto, göra kontoöverföringar, sälja värdepapper, öppna eller avsluta konto och exempelvis använda dödsboets egendom som säkerhet. För att sköta dessa ärenden skal följande handlingar vara inskickade och granskade samt godkända från bankens sida: bouppteckningsinstrumentet, fullständig släktutredning över den avlidna dvs. ämbetsbetyg om inte bouppteckningens delägarförteckning är fastställt av magistraten, samt eventuella testamenten. Det kan även förekomma situationer då man överför värdepapper från dödsboet till någon av boets delägare. I sådana fall ska originaldokument lämnas in som styrker överföringen, exempelvis skiftesinstrument, testamente eller avvitringsinstrumentet. För att utföra handlingarna på smidigaste sättet kan dödsboets delägare befullmäktiga någon i boet att sköta dessa ärenden. Detta brukar bli mera och mera ändamålsenligt i nutida förhållanden då släkten är utspridda nationellt om inte internationellt. Processen av handlingarnas inlämningar har också underlättats med tiden i.o.m. att numera sköts ärendena till stor del elektroniskt. (Aktia 2021)

När dödsboets handlingar blivit granskade och godkända från bankens sida, informeras detta till boets kontaktperson, per post eller e-post beroende på vilket kommunikationssätt delägaren hade valt. Efter detta kan den befullmäktigade personen i boet utföra handlingarna såsom försäljningen av värdepappren eller avslutandet av de resterande tjänsterna. (Aktia 2021)

7 Dödsboets skulder

När det kommer till dödsboets skulder, betalas detta alltid från boets medel. Boutredningsskulder betalas före övriga skulder i den ordning som de förfaller till betalning, vilket tidigare också konstaterats är dessa skulder för kostnader som begravnings, boutrednings och bouppteckningskostnader. Först därefter betalas övriga skulder som tillhör boet. (ÄB 21:1)

Utgångspunkten är att delägarna inte ansvarar över den avlidnes skulder. Dock finns det undantag där delägaren kan bli skyldig att svara för den avlidnes skulder eller bli delvist ersättningsskyldig. Dessa kan vara i situationer där den bouppteckningsskyldiga delägaren har under ed uppsåtligt utelämnat uppgifter eller angivit uppgifter som varit oriktiga i bouppteckningsinstrumentet. Skuldansvaret kan också tillkomma dödsboets delägare ifall hen försummat att förrätta bouppteckningen inom föreskriven tid. Detta kan dock inte tillämpas för en sådan person som företräds av en intressebevakare. (ÄB 21:2)

Enligt ärvdabalken fördelas den avlidnes skulder i tre olika kategorier, vilka är boutredningsskulder, den avlidnes skulder och övriga skulder. Den avlidnes skulder är sådana som uppkommit under hens levnadstid exempelvis skuldförbindelse, borgenärsförbindelse eller skattskyldighet. Även om skulderna enligt villkoren inte kunde inkasseras under arvlåtarens levnadstid bör dessa betalas i sin helhet till borgenärerna efter boutredningen. De övriga skulderna är annan skuld som tagits efter den avlidnes död till andra ändamål än boutredningsuppgifter. Delägarna har exempelvis kunnat fortsätta verksamhet som tidigare bedrivits av arvlåtaren och till detta tagit medel från boet, för att finansiera verksamheten. Dessa betalas i sista hand från boets tillgångar, efter boutrednings och den avlidnes skulder. (Arnio & Kangas 2016, s.640-641,643)

7.1 Överskultsatt dödsbo

Dödsboet är överskultsatt ifall boets egna tillgångar inte räcker till för att täcka alla borgenärers skulder. Utgångspunkten är att skulderna som tillhör den avlidne ansvarar dödsboet självständigt över. Delägarna i boet bör således inte betala den avlidnes skulder ifall situationen är den att tillgångarna är otillräckliga för att täcka alla den avlidnes skulder. Boets delägare hamnar alltså ej i ansvar över skulderna ifall hen inte har försummat sina förpliktelser i bouppteckningen. Ifall boet är överskultsatt, kan boutredningsmannen ansöka att dödsboet försätts i konkurs. Om en boutredningsman inte har förordnats kan ansökan göras på begäran av dödsboets delägare. (Koponen 2009, s.129)

Enligt konkurslagen kan dödsboet försättas i konkurs (Konkurslagen 20.2.2004/120 1:3). I konkurslagen föreskrivs det att ett dödsbo kan förrättas i konkurs enbart då det anses vara ändamålsenligt med hänsyn till boets omfattning, realisering av egendomen eller någon annan särskild orsak. Målet med att förrätta boet i konkurs är egendomens användning för att betala den avlidnes skulder åt borgenärerna. (KL 2:5)

8 Arvskifte

Då boet har blivit utrett, har varje delägare rätt att kräva skifte (ÄB 23:1). Arvskiftet kan förrättas antingen som ett samskifte eller som förrättningsskifte. I första hand försöker man alltid förrätta skiftet med delägarnas gemensamma beslut och samförstånd av kvarlåtenskapen utan utomstående skiftesmän, ett så kallat samskifte. Ifall någon av delägarna är underåriga eller under intressebevakning kan förrättningen äga rum enbart ifall dessa personer har en lagbestämd förmyndare. (Kangas 2012, s.423)

Det kan ändå förekomma fall där arvingarna inte kommer överens med varandra. Förrättningsskifte blir aktuellt då oenighet för hur boets egendom ska fördelas mellan arvingarna uppkommer eller någondera av delägarnas andel ur boet har blivit utmätt. Förrättningsskifte kan även bli aktuellt om någondera av boets delägare så kräver det (ÄB 23:3). Förrättningsskifte kan bli anhängiggjort enbart med ansökan för bestämmandet över en skiftesman. (Kangas 2012, s.423)

Förrättningsskiftet utförs enligt skiftesmannens bestämda plats och tidpunkt som blivit till delägarna bevisligen kallat. Ifall delägarna är samtidigt närvarande under skiftestillfället, bör skiftesmannen försöka åstadkomma ett avtal mellan samtliga delägare hur egendomen ska fördelas. Ifall delägare som mottagit kallelsen inte tagit sig till förrättningen eller samtliga delägare under tillfället ej når överenskommelse, ska skiftesmannen förrätta skiftet så att alla delägare var för sig får egendom av varje slag. (ÄB 23:7,8)

Arvskiftet kan ej påbörjas före bouppteckningen är förrättat, alla skulder har blivit betalade eller medel för detta har åsidosatts för särskild vård (Kangas 2012, s.424). Om bouppteckningen inte blivit förrättat kan en delägare ur dödsboet bestrida skiftet, då kan skifte ej företagas, delägaren kan också motsätta sig för att skiftet ska äga rum ifall hen yrkar att legatet ska fullgöras innan dess. Skiftet kan inte heller äga rum i sådana fall där bouppteckningsmannen eller testamentsexekutorn inte har anmält utredningen av boet blivit slutfört. (ÄB 23:2)

För arvskifte ska det upprättas en skifteshandling. I skifteshandlingen ska det nämnas åtminstone delägarnas namn och grunden för delägarskapet, hur stor andel ska tillskiftas för delägarna samt vad har blivit tillskiftats för dem (Kangas 2012, s.432). Skifteshandlingen ska alltid undertecknas oberoende av handlingens art. Har skiftet förrättats av en skiftesman ska handlingen undertecknas av hen. Om skifteshandlingen däremot har blivit förrättat av delägarna ska var och en av dem underteckna handlingen. Om skifteshandlingen

undertecknas av delägarna ska detta även bestrykas av två ojäviga vittnen (ÄB 23:9). Till skillnad från bouppteckningen där vittnena ska vara närvarande samtidigt under bouppteckningstillfället, är inte fallet när det kommer till skifteshandlingen. I skifteshandlingen räcker det med att vittnena bestryker underteckningarnas riktighet, vittnena måste inte vara samtidigt närvarande, eller över huvud taget med på förrättnings tillfället. (Kangas 2012, s.432)

9 Dödsboets beskattning

Dödsboet beskattas som en särskild skatteskyldig. Under skatteåret för den avlidna personens dödsbo beskattas både dödsboet och den avlidnes inkomster. För dödsboet tillämpas de bestämmelser i inkomstskattelagen som skulle ha tillämpats på den avlidne. Det betyder att dödsboet har samma skyldigheter och rättigheter vad den avlidne skulle haft när det kommer till beskattningen. Exempelvis kan dödsboet göra avdrag för dödsåret på förvärvade inkomster på kostnader som resor mellan bostaden och arbetsplatsen eller t.ex. pensionsinkomstavdrag (Inkomstskattelagen kap 2 & 5). Beskattningen av ett dödsbo upphör då arvsförfarandet blivit utfört. Beskattningen av egendom som blivit utsett åt en person i form av legat, upphör i dödsboet då legatet uppfylls med överlåtelsen av egendomen till legatarien. Ifall dödsboet består av en endaste delägare, överförs egendomen i dödsboet till denne arvinge utan arvsförfarande. Således upphör beskattningen av dödsboet då boet blivit utrett och man konstaterat att boet enbart har en delägare vartefter man överför egendomen till hen. (Skatteverket 2021)

Skatteverket skickar varje år en förhandsifylld skattedeklaration till dödsboet ända tills den upphör. Skattedeklarationen riktas till en delägare i dödsboet som är märkt i bouppteckningen. Dödsboet ska kontrollera skattedeklarationen och korrigera uppgifterna vid behov. Delägarna i boet kan även befullmäktiga en person i boet för att sköta dödsboets skatteärenden. (Skatteverket 2021)

10 Arvskatt

Den som mottagit egendom i form av arv eller gåva är skyldig att erlagga skatt på detta (Lag om skatt på arv och gåva 12.7.1940/378 1:1). Noggrannare beskrivet ska arvskatt erläggas på egendom som blivit erhållet genom arv eller testamente. Detta uppföljs ifall arvlåtaren, arvingen eller testamentstagaren vid dödstillfället var bosatt i Finland. Skatt ska erläggas på sådan fast egendom i Finland som erhållits genom arv eller testamente samt för aktier eller andelar i samfund vars storlek är över hälften av den fasta egendomen i Finland. (ArvsskatteL 2:4)

Arvskatten baseras ur den andel som varje arvinge får av dödsboets kvarlåtenskap. Då kvarlåtenskapen är oftast oskiftat vid det tillfället då arvskatten ska förrättas, uträttar man arvskatten på basen av bouppteckningsinstrumentet och möjliga testamentens fiktivt beräknade skifte. Skatteverket bestämmer utifrån dessa handlingar den andel som varje arvinge ska erlagga skatt på. Ifall skiftet har ägt rum före man lämnat in handlingarna till Skatteverket, används skiftesisnstrumentet som underlag för uträkningen av arvskatten. (Puronen s.445)

När Skatteverket har mottagit bouppteckningen är behandlingstiden för dessa 6-12 månader tills ett beslut kan delges åt arvingarna. Efter att Skatteverket behandlat handlingarna får vardera arvinge sitt eget beskattningsbeslut med arvskattebeloppet infört. Beskattningsbeslutet innefattar värdet på egendomen och avdragen som antecknats i bouppteckningsinstrumentet och ifall dessa godkänts som grund för arvsbeskattningen.

Arvskatten är alltid personlig, betyder att delägarna i dödsboet inte är solidariskt ansvariga för beskattningen utan ansvarar enbart för det egna beskattningsbeslutet. Arvskatten betalas antingen i en eller två rater beroende på arvskattens belopp. Skatten betalas i en enda rat om beloppet understiger 500 euro. Ifall skattebeloppet överstiger denna gräns betalas skatten i två olika omgångar. Den första förfallodagen infaller tre månader från den tidpunkt då Skatteverket har fattat beskattningsbeslutet. Vartefter två månader därpå infaller den andra ratens förfallodag. Skatten ska betalas inom förfallotiden även om man begärt omprövning av beskattningsbeslutet. Om förfallotiden löper ut hamnar arvingen att betala dröjsmålsränta.

Arvskatten bestäms inte enbart på den erhållna egendomens andel utan även på släktförhållandet till den avlidne. Arvskatten fördelas i två olika skatteklasser beroende på förhållandet till den avlidne. Till den första skatteklassen anses höra den avlidnes make eller part i ett registrerat partnerskap samt den avlidnes arvinge i direkt ned eller uppstigande led,

dvs. barn, barnbarn, mor- och farföräldrarna. Även adoptivbarn och adoptivföräldrar anses höra till den första skatteklassen liksom de biologiska släktingarna. Utöver dessa hör även arvlåtares trolovade i den utsträckningen, ifall hen får enligt ärvdabalken bidrag för att trygga sin försörjning. Den andra skatteklassen består av den avlidnes övriga släktingar samt personer utanför släkten och familjen. (Skatteverket 2021)

Tabell 1. I. Första skatteklassen

Värdet på arvet eur	Skatt vid den nedre gränsen	Skatteprocent för den överstigande andelen
20 000–40 000 €	100 €	7 %
40 000–60 000 €	1 500 €	10 %
60 000–200 000 €	3 500 €	13 %
200 000–1 000 000 €	21 700 €	16 %
1 000 000– €	149 700 €	19 %

(Skatteverket 2021)

Tabell 2. II. Andra skatteklassen

Värdet på arvet eur	Skatt vid den nedre gränsen	Skatteprocent för den överstigande andelen
20 000–40 000 €	100 €	19 %
40 000–60 000 €	3900 €	25 %
60 000–200 000 €	8900 €	29 %
200 000–1 000 000 €	49 500 €	31 %
1 000 000– €	297 500 €	33 %

(Skatteverket 2021)

11 Slutdiskussion

Syftet med detta arbete var att gå igenom alla de väsentliga punkter när det kommer till frågor om dödsboet och dess skötsel. Att närmare sätta sig in i ämnet utvidgade synen på komplexiteten och förfaringsmetoderna som ska tillämpas vid en persons bortgång. Därför vore det till allas fördel att ha en allmän uppfattning om vilka skyldigheter och rättigheter man har vid en nära persons bortgång som delägare i dödsboet. Detta för att kunna undvika möjliga konflikter mellan de övriga delägarna i boet och på bästa möjliga sätt uppnå ett samförstånd.

Först och främst bör man veta vem som överhuvudtaget hör till ett dödsbo. Som är de avlidnes barn och deras avkomlingar. Adoptivbarnen står likvärdiga med de biologiska barnen i dödsboet enligt lagens ögon. Ifall det inte finns bröstarvingar, träder den avlidnes föräldrar som delägare, omigen de avlidit blir mor- och farföräldrarna delägare. Släktförhållandet anses dock inte vara oändlig utan avbryts vid kusinerna, ifall den avlidne inte hade några arvtagare tilfaller arvet slutligen staten. Men även om den avlidne inte hade några arvingar, kan han överlåta sin egendom vidare med ett testamente. Det talas ofta om två olika testamenttyper, som är de universella testamenten och legat. Skilnaderna med dessa är att universellatestamentagaren är direkt delägare för dödsboet medan legatets erhållare får någon specifik förmån.

Det är även viktigt att bouppteckningen ordnas inom en viss tidsfrist och sammankallas på ett lagenligt sätt. Den måste också förrättas innan arvskiftet kan slutföras i sin helhet. Dödsboet ska också omhändertas tills man utrett alla delägare som hör till boet samt förrättat bouppteckningen. Försummelse av de ovannämnda förpliktelserna samt att handla i strid mot lagen vid hanteringen av boets angelägenheter kan till och med leda till en delägares personlig skuldansvar.

Överlag ska man komma ihåg att dödsboet förvaltas kollektivt dvs. inga beslut kan fattas på en delägares förfarande. Dock kan vissa saker utföras på basen av en persons handlingar, en delägare kan exempelvis själv betala dödsboet räkningar, väcka talan om testamente eller yrka för att boet ska skiftas av en skiftesman. En bred kunskap inom ämnet ger också färdigheter att göra arrangemang till de efterlevandes godo. Med att exempelvis överlåta äganderätten för sommarstugan till barnbarnen, gagnas arvlåtarens barn i skattemässiga syften.

Dödsboets skötsel är oftast en omfattande och svår process, därför kan det vara fördelaktigt för arvtagarna att anlita professionell hjälp. När man befinner sig mitt i sorgen kännandes kraftlös, är det bra om en professionell tar över ansvaret och ser till att de olika uppdragen blir utförda på ett korrekt sätt och inom utsatt tid. Dessutom kan en utomstående part förhindra uppkomsten av spänningar och bråk mellan delägarna i boet.

Slutsatsen är att arbetet behandlade just de områden som är väsentliga utan att gå för djupt in på detaljer. Jag tror och hoppas att denna handbok kommer att vara till nytta för många individer, och att informationen kommer att göra det enkelt för läsaren att förstå sina rättigheter och skyldigheter när tidpunkten väl kommer, då man befinner sig som delägare i ett dödsbo.

12 Källförteckning

- Aarnio, A.;& Kangas, U. (2015). *Suomen Jäämistöoikeus 2 Testamenttioikeus*. Lamkimiesliiton Kustannus.
- Aarnio, A.;& Kangas, U. (2016). *Suomen Jäämistöoikeus 1 Perintöoikeus*. Talentum Media Oy.
- Aarnio, A.;Kangas, U.;Puronen, P.;& Rabinä, T. (2016). *Perunkijroitus ja Perinnön Veroseuraamukset*. Talentum Pro.
- Aktia. (6.4.2021). Hämtat från <https://www.aktia.fi/sv/usein-kysytyt-kysymykset/kategoria/kuolinpesan-pankkiasiat/hoida-kuolinpesan-pankkiasioita/kuolinpesaan-liittyvat-toimeksiannot>
- Aktia. (6.4.2021). Hämtat från https://www.aktia.fi/docs/default-source/henkiloasiakkaat/asiakastuki/ohjeita-kuolinpesan-pankkiasioden-hoitoon_sv.pdf?sfvrsn=7d712f19_20
- Ärvdabalken 5.2.1965/40 (15.2.2021). Hämtat från <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1965/19650040#L8P2>
- Konkurslagen 20.2.2004/120 (25.2.2021). Hämtat från <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2004/20040120#L2P5>
- Lag om skatt på arv och gåva 12.7.1940/378 (22.3.2021). Hämtat <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1940/19400378>
- Kangas, U. (2012). *Perhe- ja perintöoikeuden alkeet*. Unigrafia Oy.
- Koponen, J. (2009). *Kuolinpesän osakkaan opas*. Verotieto Oy.
- Norri, M. (2010). *Perintö ja Testamentti*. Talentum Media Oy.
- Vero. (10. huhtikuu 2021). Hämtat från https://www.vero.fi/sv/Detaljerade_skatteanvisningar/anvisningar/48076/beskattning-av-överlåtelsevinster-och--förluster-för-dödsbon/
- Vero. (10. huhtikuu 2021). Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/privatpersoner/egendom/arv/anvisningarna-för-betalning/>
- Vero. (10.4.2021). Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/privatpersoner/egendom/arv/arvsskattebeslut/>
- Vero. (10.4. 2021). Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/privatpersoner/egendom/arv/arvsskatteräknaren/>
- Vero. (6.4.2021). Hämtat från <https://www.aktia.fi/sv/usein-kysytyt-kysymykset/kategoria/kuolinpesan-pankkiasiat/hoida-kuolinpesan-pankkiasioita/miten-hoidan-kuolinpesan-pankkiasioita>